

Høring: Meld. St. 20 (2023-2024) – Opptak til høgare utdanning

Arbeidsgiverforeningen Spekter viser til høringen om Meld. St. 20 (2023-2024) – Opptak til høgare utdanning.

Arbeidsgiverforeningen Spekter organiserer arbeidsgivere innen flere sektorer, blant annet helse, kultur og samferdsel. Innen helsesektoren organiserer Spekter alle helseforetakene i tillegg til en del private og ideelle helsevirksomheter.

Det er positivt med bortfall av mange typer tilleggspoeng

Det er viktig at opptaket til universiteter og høyskoler (høyere utdanning) er effektivt, forutsigbart og rettferdig. Mange unge går i dag flere år i påvente av opptak fordi de må forbedre karakterer og samle ulike tilleggspoeng for å komme inn på studiet de ønsker. Dette er uheldig for den enkelte, men utgjør også et betydelig potensial for mobilisering av arbeidskraft ved at mange unge kunne startet utdanning og yrkeskarriere tidligere.

Spekter er tilfredse med at mange av forslagene til Opptaksutvalget er fulgt opp (NOU 2022:7 Veier inn – ny modell for opptak til universiteter og høyskoler). Vi er positive til å fjerne det meste av tilleggspoeng, særlig typer av tilleggspoeng som ikke nødvendigvis gjør søkerne mer kvalifiserte, slik som alderspoengene. Når man velger å ikke følge Opptaksutvalget fullt ut ved å fjerne alle typer tilleggspoeng, innføre opptaksprøver og fjerne mulighetene for å ta fag opp igjen, virker det rimelig at realfagspoengene beholdes. Dette kan være viktig for å bedre rekrutteringen til real- og teknologifag. Realfagspoengene blir også med dette relativt sett viktigere i opptakssammenheng.

Spekter er skeptiske til å frafalle karakterkravene for opptak til sykepleierutdanningene

Når det gjelder å frafalle karakterkravene for opptak til sykepleierutdanningen, så er Spekter skeptiske til dette, selv om vi har stor forståelse for rekrutteringsutfordringene til en del av utdanningene, særlig i distriktene. Argumentet er at det vil øke rekrutteringsgrunnlaget til utdanningene, men Spekter mener da at dette bør kunne løses på andre måter, for eksempel med en enda sterkere satsing på desentrale og fleksible utdanningstilbud.

Spekter hadde ønsket at man i større grad hadde utredet konsekvensene av å frafalle karakterkravene. Vi er bekymret for at frafall av karakterkravene kan slå uheldig ut for gjennomføringen av studiene og for kvaliteten på nyutdannede sykepleiere. Det kan også slå negativt ut for statusen til både utdanningen og yrket. Det vil også være en fare for at utdanningsinstitusjonene vil lempe på kravene til nyutdannede sykepleiere, selv om regjeringen har stor tro på at det ikke vil skje. Det vil uansett bli mer krevende for utdanningsinstitusjonene å løfte studentene med lavere forutsetninger for gjennomføring slik at de faktisk gjennomfører. På samme måte vil det kunne bli mer krevende å veilede studenter i praksis. Det er liten grunn til å tro at frafall av karakterkrav vil gi flere ressurser til UH-institusjoner og helsetjenesten. Spørsmålet er også om det kunne blitt utviklet pedagogiske modeller som i større grad sikret gjennomføring også for de med svake karakterer. Slike spørsmål hadde det vært en stor fordel om var utredet på forhånd.

Gjennomføringen i sykepleierstudiet er generelt nå ganske god, men det er grunn til å påpeke at den var lavere før karakterkravene ble innført, noe som tyder på at slike forhold er viktige, selv om det er vanskelig å etablere et årsaksforhold.

Sykepleierutdanningen består av mange ulike fagområder, fordi sykepleiere i sitt yrke har et vidt ansvarsområde og utøver sykepleie til pasienter med sammensatte sykdomsbilder. Det krever bredde- og dybdekompetanse som bygger på gode muntlige og skriftlige

språkferdigheter og hvor ferdigheter i legemiddelregning inngår. Studentene skal knytte teori til praksis og praksis til teori. Språkforståelse og god tall- og matematikkforståelse er viktig som en grunnkompetanse blant annet for å forstå og til å anvende kunnskap og i neste fase til kritisk tenkning. Det er også viktig for pasientbehandlingen der kommunikasjon med pasienter og pårørende samt legemiddelhåndtering inngår. Majoriteten av pasientrettede avvik i spesialisthelsetjenesten er knyttet til legemiddelhåndtering.

Sannsynligvis vil det også være en utvikling fremover der også kompleksiteten og kravene til tjenestene vil øke. Kravene til god breddekompetanse samtidig med at det blir nødvendig med mer spesialistkompetanse, gjør at kravene til sykepleieryrket også vil øke.

Hvis man skal frafalle karakterkravene, så forventer Spekter at det rettes oppmerksomhet mot tiltak som vil redusere risikoen dette innebærer.

Kjønnskvoteer bør ikke innføres

Spekter mener prinsipielt at kjønnskvoltering ved opptak til høyere utdanning må opphøre, uavhengig av om det er ved kjønnspoeng eller egne kjønnskvoteer slik som regjeringen foreslår. Det er uklar effekt av kvotering, og det er ikke kunnskap om sammenhengen med andre typer av tiltak. Kvalifikasjoner må ligge til grunn for opptak til utdanning, ikke kjønn. Det vil være svært uheldig om ungdom ikke skal få ta den utdanningen de er motivert og kvalifisert for, fordi de har feil kjønn. Tiltakene må i stedet rettes inn mot årsakene til at det foretas ulike valg, og ikke symptomene.

Spekter mener at det likevel unntaksvis bør kunne gjøres unntak hvis det kan argumenteres for at konsekvensene er alvorlige i arbeidsmarked og tjenestetilbud, slik man for eksempel har sett det innenfor psykologi. En slik åpning bør være snever, midlertidig, treffsikker og underbygget av fakta. Det må samtidig vurderes nøye om andre tiltak heller bør iverksettes, også innen andre politikkområder enn utdanning.

Regjeringen bør på bakgrunn av dette se ulike tiltak på området utdanning og likestilling i sammenheng. I samarbeid med Kunnskapsdepartementet og Arbeids- og inkluderingsdepartementet bør Kultur- og likestillingsdepartementet ta ansvar for en slik gjennomgang.